

Олена БАТОВСЬКА

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ХОРОВОГО ВИКОНАВСТВА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ. УКРАЇНИ ТА БІЛОРУСІЇ

На прикладі творчої діяльності Національної заслуженої академічної хорової капели України «Думка» та Державного хору білоруського радіо і телебачення досліджено передумови становлення сучасного академічного хорового виконавства України та Білорусії.

Ключові слова: академічне хорове виконавство України та Білорусії, репертуар, виконавський рівень.

© О. БАТОВСЬКА, 2016

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 1 (127), 2016

Актуальність представленого матеріалу обумовлена необхідністю сьогоденного музикознавства поглибити і розкрити дослідні позиції відносно питань становлення і розвитку академічного хорового виконавства названого періоду. Незважаючи на те, що ця галузь мистецтва займає важливе місце у музичній культурі, на теперішній час воно не розглядалось як самостійне художнє явище.

Слід зазначити, що є доволі солідний корпус наукових робіт, присвячених проблемам хорового виконавства та історії сучасної хорової музики. Серед них можна назвати наукові дослідження українських вчених: А.П. Лашенка, Л.О. Пархоменко, І.І. Гулеско, П.А. Ковалика, О.Г. Бенч-Шокало, А.К. Мартинюка, І.О. Шатової, Г.В. Савельєвої; російських, — Г.В. Григор'євої, О.Б. Долинської, Ю.І. Паїсова, В.М. Холопової, О.Т. Тевос'яна, О.С. Белоненко, І.В. Батюк, М.В. Диннік, Ю.В. Фролової, О.В. Тарасової; білоруських, — О.І. Смагіна і Г.О. Нечай. Наукові дослідження І.І. Зубрич, Л.С. Мухаринської, С.Г. Нісевич, Л.М. Романовської, М.М. Хвисьюк, С. Байової.

Проте, аналіз наукових праць і науково-методичних розробок названих авторів показав, що багато аспектів стосовно питань розвитку і становлення академічного хорового виконавства другої половини ХХ ст. повною мірою не розкрито. Отже, недостатня теоретична вивченість процесів, які відбувались і відбуваються у хоровому мистецтві другої половини ХХ — початку ХХІ ст. та їх роль у духовній сфері епохи складають **актуальність** теми нашої статі.

Метою є дослідження передумов становлення сучасного академічного хорового виконавства України та Білорусії.

Об'єкт дослідження — академічне хорове виконавство України і Білорусії другої половини ХХ століття.

Предмет дослідження — Національна заслужена академічна хорова капела України «Думка» і Державний хор білоруського радіо і телебачення.

Історія хорового виконавства другої половина ХХ ст. була знаковою. Після складних суспільно-політичних процесів, пов'язаних із тоталітаризмом і репресіями 30—40-х рр.¹, ідеологізацією та посилен-

¹ Якщо звернутися до історичних фактів, то, за словами Л. Пархоменко, «у кінці 20-х років ХХ ст. у музичному житті України сталася докорінна «переоцінка цінностей», пов'язана з широким лівацьким наступом на культурному фронті рапмівщини. Реорганізація Музичного товариства імені Леонтовича (1928), вихід на «командні

ням командно-адміністративних методів управління культурою у 60—70-ті рр.², відбувався тривалий процес ренесансу акапельної хорової творчості. На думку багатьох музикознавців, саме з другої половини ХХ ст. в Україні та Білорусії починається процес активного відродження та становлення академічного хорового виконавства а *caprella*, який досяг свого розквіту у 90-ті роки³. Це віддзеркалилося не тільки у тематичній направленості, жанрових і стилєвих особливостях хорових творів, а й у виконавській діяльності професійних хорових колективів.

Незважаючи на доволі складні історичні умови, 20—30-ті рр. ХХ ст. стали періодом становлення хорового академічного виконавства. У той час було закладено фундамент професійної музичної освіти: у країнах функціонували дитячі музичні школи, були відкриті середні спеціальні навчальні заклади — музичні технікуми, і вищі, — консерваторії. Вони виконували важливу функцію з підготовки професійних кадрів, необхідних для розвитку всіх сфер музичного мистецтва. Але, слід зауважити, що професійне хорове виконавство 20—30-х рр. ХХ ст. відрізнялося швидше кількісними, ніж якісними характеристиками. Умови роботи хорових колективів і їхня репертуарна політика не сприяли розвитку академічного напрямку в хоровому виконавському мистецтві. Класові чистки і репресивні заходи до учасників хорових колективів, композиторів і авторів поетичних текстів зумовили повний

висоти» Асоціації пролетарських музикантів України (АПМУ), що стояла на засуджених В.І. Ленінінм пролеткультівських позиціях, огульне заперечення нею хорової, особливо акапельної музики як «церковщини», — все це мало вирішальне значення для долі хорового мистецтва» [4, с. 13].

² Слід зауважити, що порівняно з попереднім періодом, 60—70-ті рр. ХХ ст. були відзначені «малим відродженням» <...> професійної музики для хору без супроводу. Склалася система жанрових різновидів музики для хору а *caprella*, отримало подальший розвиток фольклорне направлення, <...> був відновлений стійкий, традиційний жанр — хорова лірика» (переклад. — О. Б.) [1, с. 152].

³ Із проголошенням незалежності України і Білорусії було подолано ідеологічний та партійний диктат у музичній, і, зокрема, хоровій творчості. Музична творчість цього періоду «фактично відповідає мистецьким критеріям, що висувуються сучасним вільним демократичним суспільством» [5, с. 547]. Музична культура України і Білорусії вражає небувалим розквітом хорової творчості а *caprella*, який триває і на сьогодні.

занепад хорової творчості, яка була зведена до масових пісенних жанрів.

Згадані обставини, які були ускладнені випробуваннями у роки Великої вітчизняної війни, негативно позначилися на відродженні академічного хорового виконавства а *caprella*.

Важливим етапом в історії розвитку академічного хорового виконавства України і Білорусії стали 50—60-ті рр. ХХ століття. У країнах поновлюють свою діяльність професійні колективи — Державна академічна хорова капела «Думка», Державний український хор (тепер ім. Г. Верьовки), Академічний хор ім. Платона Майбороди Національної радіокомпанії України (Хор Українського радіо), Державна заслужена хорова капела України «Трембіта»; Державна академічна хорова капела Білорусії, Державний хор білоруського радіо і телебачення.

Незважаючи на активізацію хорового руху, стан виконавської майстерності хорових колективів не відповідав повною мірою вимогам часу і не міг належно підтримати злет композиторської практики. За словами Л. Пархоменко, дві хорові капели в Україні «не могли забезпечити належної апробації і пропаганди нових творів, складність яких перевищувала середній традиційний рівень. Багато композицій, позначених пошуком нової образності і засобів виразності, залишались не виконаними, часом першими інтерпретаторами їх ставали колективи інших республік (наприклад, кілька циклів І. Шамо вперше озвучила Білоруська академічна капела під керівництвом Р. Ширми) [4, с. 14].

Вирішальним фактором, який визначав динаміку розвитку хорового виконавства у 60—70-ті роки, була професійна хорова освіта. У названий період мережа спеціальних музичних навчальних закладів розширилася за рахунок нових музичних училищ, що відкрилися у багатьох містах. У кожному з них існувало відділення хорового академічного співу, працював навчальний хор і готувалися професійні хормейстери. Отже, саме у цей період отримує музичну професійну освіту «великий загін діяльних хоровиків-диригентів» [2, с. 8].

80—90-ті рр. ХХ ст. були позначені новими тенденціями, обумовленими змінами економічного і суспільного характеру, а також процесами, що відбувалися у музичній культурі України і Білорусії в цілому. Поряд з існуючими професійними хоровими

колективами у країнах організуються нові, проводиться активний пошук сучасних форм їх функціонування. У Києві, Харкові, Чернігові, Одесі, Львові, Ужгороді, Кіровограді, Гомелі, Гродно, Мінську, Могильові створюються камерні професійні хори⁴, які виконують складні концертні програми, ведуть насичене гастрольне життя, беруть участь у фестивалях і конкурсах.

З метою дослідження соціально-історичних передумов становлення сучасного академічного хорового виконавства а *capella* представимо аналіз діяльності двох провідних академічних хорових колективів України і Білорусії, — Національної заслуженої академічної хорової капели України «Думка» і Державного хору білоруського радіо і телебачення. Вибір названих колективів не випадковий, адже їх творча діяльність заклала основи професійного хорового виконавства і створила еталон акапельного академічного співу.

Національна заслужена академічна капела України «Думка» — один із найстаріших і заслужених колективів України. Була створена у 1919 р. на основі хору «Дніпросоюзу» на чолі з Нестором Городовенком у складі 45 співаків. У 1920 р. на базі хору Київської консерваторії була реорганізована на Державну українську мандрівну капела. Її назва виникла з перших букв первісного найменування «Державна українська мандрівна капела».

Колектив очолювали у різні часи такі імениті корифеї хорової справи, як Нестор Городовенко (з 1920), Михайло Вериківський (з 1940), Олександр Сорока (з 1946), Павло Муравський (з 1964), Михайло Кречко (з 1969).

Керована О. Сорокою (1937—1939, 1946—1963) капела, внаслідок загальної кризи хорового виконавства, мала обмежений репертуар (близько 120 творів), де переважали пісні кон'юнктурно-побутової тематики, обробки українських народних пісень, пізніше — хрестоматійні зразки хорової мініатюри. Позитивний виняток у репертуарі колективу становили твори на Шевченківську тематику:

⁴ Камерний хор «Київ», Київський камерний хор ім. Б. Лятошинського, Муніципальний камерний хор «Хрещатик», Ужгородський державний камерний хор «Кантус», Харківський камерний хор обласної філармонії, Чернігівський камерний хор ім. Д. Бортнянського — в Україні; Камерний хор Гомельської обласної філармонії, Гродненська міська капела, Мінська музична капела «Sonorus», Могилевська міська капела — у Білорусії.

«Хустина» Ревуцького, «Радуйся, ниво неполитая» Лисенка, акапельний диптих Лятошинського «Тече вода в синє море» та «Із-за гаю сонце сходить».

П. Муравський продовжив кропітку працю над підвищенням професійного рівня і формуванням неповторного виконавського стилю капели. У своїй роботі диригент прагнув добитися тембрової наповненості і злитості голосів, чистого звучання хору в акорді, правильної побудови фрази. Під його керуванням у виконанні колективу прозвучали загальновідомі композиції М. Лисенка. До репертуару увійшли нові на ті часи хорові твори зі збірки А. Штогаренка «Шевченкіана» (1964), хорові твори Ф. Надененка, «Думи мої» Є. Козака, «Дума про безсмертного Кобзаря» А. Філіпенка. Важливою подією був запис платівок музичної Шевченкіани у Москві, які були розіслані у Монреаль, Париж та інші країни світу.

Робота наступного керівника «Думки» — М. Кречка характеризувалася різними напрямками. Одне з них — відродження та виконання української духовної музики, яка була під забороною у ті часи. Саме завдяки М. Кречку у виконанні «Думки» слухачі вперше почули багато духовних творів Дм. Бортнянського, М. Березовського, А. Веделя. Другим завданням, яке ставив перед колективом К. Кречко, було опанування новаторських композицій молодих митців. Протягом 70-х рр. були виконані кантати і ораторії Л. Дичко («Червона калина», «І нарекоша ім'я його Київ»), І. Карабиця («Сад божественних пісень»), Є. Станковича (Третя симфонія «Я стверджуюсь»), що дало авторам можливість необхідної апробації творів в Україні, озброїло капелу технічними навичками сучасної хорової стилістики. За часів роботи М. Кречка репертуарна рубрика «Народна криниця», яку пропагував колектив, була збагачена композиціями О. Кошиця, шевченківських циклів Б. Лятошинського. 1981 здобутки капели відзначено Державною премією Української РСР ім. Т.Г. Шевченка.

З 1984 р. і по теперішній час на чолі капели — провідний український хормейстер, Герой України, народний артист України, академік Академії мистецтв, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка, професор Євген Савчук. Зберігаючи і творчо розвиваючи усе найкраще, зроблене його попередниками, Є. Савчук продовжив втілення ідеї одухотворення високохудожнім виконанням перлин хорової спадщини і кращих творів сучасності.

Є. Савчук приділяє велику увагу українській народній пісні, творчості українських та зарубіжних класиків та сучасних композиторів. За період плідної творчої діяльності ушляхетив колектив під керівництвом Є. Савчука показав більш як 1000 різноманітних концертних програм, записав понад 50 фондових записів, випустив 30 компакт-дисків, здійснених не тільки в Україні, а й закордоном, провів численні гастрольні тури в 50-ти країнах світу, де гідно репрезентував хорове мистецтво України, про що свідчать численні схвальні відгуки преси, музичної критики та громадськості зарубіжжя.

На думку багатьох музикознавців, творча неповторність «Думки» та її керівника визначається одним словом, — «універсалізм», який проявляється, насамперед, у репертуарній політиці. У репертуарі колективу магістральними є дві сфери: 1) музика для хору а cappella (обробки народних пісень, музика західноєвропейського Відродження, надбання національної духовної спадщини). У програмах концертів та численних записах «Думки» співіснують духовні композиції українських і російських композиторів: М. Дилецького, М. Березовського, А. Веделя, Д. Бортнянського, М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича; П. Чайковського, О. Архангельського, С. Рахманінова; 2) вокально-симфонічна музика («Страсті за Матвієм» Й.С. Баха, «Пори року» Й. Гайдна, Дев'ять симфоній Л. Бетховена, «Реквієм» Дж. Верді, композиції А. Вівальді, В. Моцарта, Й. Брамса, Г. Малера, «Credo» Кш. Пендерезького, О. Бородіна, С. Танєєва, І. Стравінського, А. Шнітке та інші).

Наслідуючи традиції, закладені М. Кречком, «Думка» під орудою Євгена Савчука є першим, а часто і єдиним виконавцем багатьох творів сучасних українських композиторів. Серед останніх прем'єр «Думки» — «Диптих» та «Реквієм для Лариси» В. Сильвестрова, «Бабин Яр», «Панахида» та «Слово про Ігорів похід» Є. Станковича, «Палімпсести» Ю. Ланюка та інші.

За останні роки колектив зробив великий крок у підвищенні та затвердженні своєї виконавської майстерності. Принципово новими для капели стали висока інтенсивність внутрішнього переживання, мобільність виражальних засобів в поєднанні з сучасною вокально-хоровою технікою. «Думка» еталонно інтерпретує загальноновизнані у світі класичні шедеври, фор-

муючи унікальний слов'янський варіант їхнього прочитання, для якого характерні наступні риси: щирий ліризм, чаруюча краса тембрів, досконалість строю, гнучкість темпів та багатство динамічної палітри.

Державний хор Білоруського радіо і телебачення організований у 1930 році. При музичній редакції Білоруського радіомовлення в 1930—1931 рр. було три хорових колективи: білоруський хор (художній керівник О. Єгоров), польський хор (художній керівник В. Єфімов) і єврейський хор (художній керівник С. Полонський). Пізніше вони об'єдналися в один хор Білоруського радіомовлення. Основна мета його діяльності полягала в озвучуванні нових творів білоруських композиторів і виступах по радіо. До складу співаків хору входили як професійні артисти, так і співаки-аматори. Графік роботи колективу був напруженим — кожні три дні він виходив в ефір з новими концертними програмами. Це були переважно хорові пісні на сучасні актуальні теми: про працю, Батьківщину, будівництво нового життя, досягненнях передової науки. У 1930-ті рр. хор радіо виконував такі твори білоруських композиторів, як «Ой, шумі ти, радуйся» В. Єфімова, «Вечаринка ў калгасе» і «Нашаму депутату» С. Полонського, «Герою паровоза» і «Творче наступ» Г. Пукста, кантату Н. Аладова «Над ракою Аресай» на вірші Я. Купали та інші.

У 1940 р. художнім керівником хору радіо став хоровий диригент Микола Маслов. Він розширив репертуар колективу і в концертних програмах з'явилися великі хорові твори російських, радянських і зарубіжних авторів: хори О. Давиденка «На десятій версте» і «Бурлаки», «Реквієм» В. Моцарта.

У 50—60-ті рр. ХХ ст. колектив продовжує активно працювати. Основу репертуару хору білоруського радіомовлення в ці роки становила пісенно-хорова творчість радянських і білоруських композиторів, народні пісні в обробках А. Богатирьова, Д. Лукаса, П. Подковирова, Н. Соколовського, Є. Тікоцького.

У 1950 р. художнім керівником хору Білоруського радіо і телебачення стала Ганна Зеленкова. Високопрофесійний хоровий диригент і діяльний організатор, вона багато працювала над підвищенням рівня виконавської майстерності колективу, збагачувала репертуар хору творами вокально-симфонічного жанру, російської хорової класики. Пріоритетним напрямком

діяльності колективу, як і раніше, залишалася білоруська музика. Хор під орудою Г. Зеленкової озвучував нові твори білоруських композиторів і записував кращі зразки сучасної хорової музики, створюючи, таким чином, національний фонд музичних записів. Серед найбільш вдалих записів, зроблених колективом в ці роки, відзначаються «Партизанські акомпани», «На Палесі гоман», «Дуб» В. Оловникова, «Спакойна дрэмле Нарач», «Крыніцы», «Зімовы лес» Ю. Семеняки та інші. Хор озвучив і записав багато вокально-симфонічних творів білоруських композиторів. Але, незважаючи на певні успіхи, досягнуті колективом під керівництвом Г. Зеленкової, у хорі залишалося багато проблем. Так, однією з них був невеликий склад співаків (близько тридцяти осіб), що, безсумнівно, ускладнювало роботу над творами великих форм, а виконання переважно пісенно-хорового репертуару не давало можливості швидкого зростання вокально-технічного рівня колективу.

У 1965 р. художнім керівником Державного хору радіо і телебачення став Віктор Ровдо⁵. Зміна керівника стала початком нового етапу у творчій діяльності колективу. Проблему малого складу виконавців і деякі інші технічні складнощі В. Ровдо вирішив, об'єднавши два керованих ним колективи — хор радіо і телебачення та хор Білоруської державної консерваторії — в один. У такому об'єднанні було багато позитивних моментів. По-перше, завдяки збільшенню складу співаків краще укомплектувалися хорові партії, що відбилося на якості звучання. По-друге, значно розширився репертуар хору — новий склад виконавців міг озвучувати як твори а cappella, так і великі вокально-симфонічні твори. Визначною подією було перше виконання колективом у 1966 р. «Симфонії псалмів» І. Стравінського. В 1969—1972-х рр. хор виконав монументальні твори Л. Бетховена: Фантазі. С moll, Дев'яту симфонію і месу С dur; ораторію «Пори року» Й. Гайдна.

Колектив став постійним учасником важливих музично-громадських заходів та відповідальних концертів. Різноманітний репертуар колективу давав змогу йому виступати як з сольними концертами, так і разом з оркестром, інструментальним ансамблем або солістами. Основне завдання діяльності колективу полягало у створенні національного фонду хорової музики.

⁵ Віктор Ровдо (1921—2007) — білоруський хоровий диригент, педагог, Народний артист СРСР.

Основну частину репертуару Державного хору білоруського радіо і телебачення займали камерні хорові твори а cappella і обробки народних пісень. Вокально-симфонічна музика в репертуарі співочого колективу була представлена, в основному, творами білоруських композиторів. Це окремі хорові сцени з опер А. Богатирьова «У Пушчах Палесся», Д. Лукаса «Кастусь Каліноўскі», Ю. Семеняки «Зорка Венера», Д. Смольського «Сивая легенда», кантата А. Богатирьова «Беларускія песні» [3].

Видатною подією, не тільки в області хорового виконавства, а й музичної культури Білорусії в цілому, стало створення звукової антології білоруських народних пісень, здійснене колективом під керівництвом В. Ровдо.

У 70—80-ті рр. хор Білоруського радіо і телебачення озвучив і записав понад півтори тисячі творів композиторів різних епох, національних шкіл і стилів. У 1978—1982 рр. колектив виконав твори великої форми: Магніфікат І.С. Баха, Реквієм М. Дюрфле, прийняв участь у виконанні симфонічної поеми О. Скребіна «Прометей».

Про високий рівень професійної майстерності Державного хору Білоруського радіо і телебачення свідчить його досить активна гастрольно-концертна діяльність. У 70-ті рр. колектив неодноразово представляв музичну культуру БРСР у сусідніх республіках. Так, в 1973 р. він дав кілька концертів у Москві, у тому числі в Малому залі Московської консерваторії імені П.І. Чайковського та Колонному залі Будинку Союзів, у 1974 р. виступив у Вільнюській державній філармонії, у 1975 р. брав участь у проведенні Днів літератури і мистецтва БРСР у Литві, а в липні того ж року представляв національну музичну культуру в Україні. Концертні виступи хору викликали схвальні відгуки не тільки журналістів і громадськості, але і професійних музикантів.

У 90-ті рр. ХХ ст. Академічний хор Національної державної телерадіокомпанії РБ під керівництвом В. Ровдо залишається одним із провідних в області професійного виконавського мистецтва.

Репертуар колективу повністю складає камерна хорова музика а cappella. Новим пластом репертуару колективу у 90-ті рр. стала духовна хорова музика. Хор під орудою В. Ровдо записує у національний музичний фонд твори духовної музики російських композиторів О. Архангельського, Дм. Бортнянського,

А. Веделя, О. Гречанінова, О. Кастальського, С. Рахманінова, П. Чайковського, П. Чеснокова та інших.

Вперше у Білорусії у виконанні Академічного хору Національної державної телерадіокомпанії прозвучали хорові твори О. Бондаренка, О. Кисельова, О. Кошевського, Г. Свірідова, Р. Твардовського.

У 1995 р. колектив отримав «Grand Prix» на I міжнародному конкурсі музичних вузів СНД та Європи в Кишиневі (Республіка Молдова). Серед перемог колективу: три «золотих дипломи» та «Оскар» на II Міжнародному конкурсі хорів у Дармштадті, «Grand Prix» на XVI Міжнародному фестивалі церковної музики в Хайнувка, «Grand Prix» на Міжнародному фестивалі «Магутни Божа» у Могилеві.

За заслуги у розвитку музичного мистецтва у 2001 р. хору було присвоєно звання Заслужений колектив Республіки Білорусь.

У 2000-ті рр. були записані нові твори білоруських композиторів С. Бугасова, А. Безенсон, О. Атрашкевич, О. Ходоско, Л. Шлег та інші.

З 2007 р. колективом керує Ольга Янум. Під її орудою колектив зберігає і помножує традиції високої музичної культури, академізму, м'якості і теплоти звучання, прищеплені за десятиліття творчої діяльності видатним майстром хорового мистецтва В. Ровдо.

Репертуар колективу складають твори великої форми та акапельних творів світського та духовного спрямування зарубіжних і білоруських композиторів. Серед останніх прем'єр: «Страсті по Матвію» І.С. Баха, А. Безенсон «Гімн сонцю» на вірші Т. Мушинської для мішаного хору а cappella, С. Бугасова «Жартоўная спрэчка», сл. народні, «Рекрута» на вірші С. Єсеніна, «Завіруха» на сл. М. Багданова та інші.

На прикладі творчої діяльності двох провідних хорових колективів України і Білорусії ми простежили взаємозв'язок між еволюцією змісту репертуарної політики хорових колективів і змінами консолідуючих суспільство ідей. У визначенні соціально-психологічного «клімату» суспільства хорове мистецтво виконує функцію «барометра». Якщо у радянський період його орієнтація була спрямована на номенклатурні теми (особливо у великих жанрах), то починаючи з 90-х рр. відбулася переорієнтація відповідно до глобальних соціальних зрушень та змін у соціально-політичному устрої. Це відобразилося на тематиці хорової музики в напрямку переосмислення історичного минулого, утвердженні національного

менталітету. На сучасному етапі, в умовах перегляду громадських, морально-етичних ідеалів, звернення до історії, філософії, психології має значення утвердження непорушних, «вічних» морально-етичних цінностей. Отже, можна зробити висновок, що сучасне академічне хорове мистецтво як вагома складова культури виконує функції програмування культурних цінностей в сучасному культурному просторі.

1. Белоненко О. Образы и черты стиля современной русской музыки 60—70-х годов для хора а cappella / О. Белоненко // Вопросы теории и эстетики музыки. — Вып. 15. — Музыка. Ленинградское отделение, 1977. — С. 139—152.
2. Бурбан М. Українське хорове виконавство. Хори / М. Бурбан. — Дрогобич: Вимір, 2005. — 298 с.
3. Нечай А. Из истории становления профессионального хорового исполнительства Беларуси / А. Нечай // Музыкальное и театральное искусство: проблемы выкладки. — 2004. — № 2. — С. 37—39.
4. Пархоменко Л. Українська хорова п'єса / Л. Пархоменко. — Київ: Наукова думка, 1979. — 217 с.
5. Українська музична культура. Погляд крізь віки / Л. Корній, Б. Сюта. — Київ: Музична Україна, 2014. — 592 с.

Olena Batovska

PRECONDITIONS IN BECOMING OF ACADEMIC CHORAL PERFORMANCE IN THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY IN UKRAINE AND BELARUS

The social and historical background of the formation of the modern academic choral performance in Eastern European countries was researched on the example of the creative activity of the National Academic Choir of Ukraine «Dumka» and the Belarusian State TV and radio.

Keywords: academic choral performance of Ukraine and Belarus, socio-historical background, repertoire, performance level.

Olena Batovska

ПРЕДПОСЫЛКИ СТАНОВЛЕНИЯ АКАДЕМИЧЕСКОГО ХОРОВОГО ИСПОЛНИТЕЛЬСТВА ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВЕКА В УКРАИНЕ И БЕЛАРУСИ

На примере творческой деятельности Национальной заслуженной академической хоровой капеллы Украины «Думка» и Государственного хора белорусского радио и телевидения изучены социо-исторические предпосылки становления современного академического хорового исполнительства в восточноевропейских странах.

Ключевые слова: академическое хоровое исполнительство Украины и Белоруссии, социо-исторические предпосылки, репертуар, исполнительский уровень.